

Skovbrugsberetning

for Sommerhalvaaret 1867.

Vejrlyget. Kulturarbejder. Rosenfte Saamaffiner. Hedestovkultur; Houborg Plantage. Udsaaning af Bøgeolden paa ulige Maader. Dghbearbejdning paa Kastrop og Randsbøl Distrikter. Skadelige Stovinfekter. Oldenborreføerme. Skovgræsningen, dens Nytte og Betingelser. Priser paa Stoveffekter. Opfordring til at sende Meddelelser. Middelspriser paa Bøgeved, Egeved og Naaletra. Arbejdslønnen for Kultur- og Skovningsarbejder. Bejanlæg, Grøstegravning og Hegnætning.

Vejrlyget synes i afvigte Sommer i det Hele taget at have været gunstigt for Trævæksten, og fra enkelte Egne af Landet lyde Beretningerne endog usædvanlig gunstige. Dette gjælder især om Nordsjælland, hvor Skoven under Løvspringet, der for Bøgens Vedkommende først afluttedes hen i Juni Maaned, udviklede en sjelden Bladfyldte, og Aarsstuddene, navnlig paa de unge Træer, naaede en usædvanlig Længde. Det kolde Foraar har her vistnok forsinket, men kun ganske undtagelsesvis hemmet Udviklingen. Selv den 13de Mai, da Thermometret paa fri Mark faldt til -4° , holdt de nys fremkomne unge Bøgeblade sig uden at affvides inde i Skoven. Ogsaa fra Sidsjælland meldes om god Væxt, dog have de den 13de Mai allerede udprungne Bøge her taget Skade af Frostene, uden senere ret at kunne komme i Groning. Alle andre Træer, som endnu ikke paa den Tid vare udprungne, have derimod udviklet meget stærke og kraftige Skud især i de yngre Bevøxninger, og Topstød paa 3 Fods Længde høre ingenlunde til Sjeldenhederne i de unge Granbevøxninger. Aarsagen til denne frodige Væxt maa vel nærmest søges i de gunstige Vejrforhold, der, efter at det kolde Foraar og en derpaa følgende kort tør

Periode først vare overstaaede, udmærkede den øvrige Del af Sommeren med kjølig Temperatur og hyppig og rigelig Regn, Vejrforhold, der, saa ubehagelige og ubelejlige de i mange andre Henseender kunne være, i høj Grad tiltale de fleste og vigtigste af vore indenlandske Skovtræer; dog kan der maasse ogsaa for den ældre Skovs Bedkommende tildels udledes deraf, at Blomstringen saa at sige fuldstændig er udebleven, idet, som bekjendt, en frodig Vært i Reglen staaer i omvendt Forhold til en rig Blomstring.

Paa Lolland synes Fugtigheden dog næsten at have været for stor, da den overalt, hvor Grunden ikke har været vel afgravet, har havt en skadelig Indflydelse paa Bøgens Tilvært, og Tilværten kan i de lollandske Skove i det Hele taget neppe sættes over et Middelaars; dog fortjener det maasse at fremhæves, at de unge Hvidellekulturer have udfoldet en usædvanlig Frodighed, og blandt alle Træarter ubetinget havt den største Tilvært. En ung Naaletræplantage paa Dens Nordkyst, der den foregaaende Vinter havde været fuldstændig oversvømmet ved et med en Nordøststorm indtræffende stærkt Højvande, havde dog ingen væsentlig Skade lidt, uagtet flere af de henved to Alen høje Træer havde været næsten ganske dækkede af Vandet. Rimeligvis har dette Højvande dog ikke været af ret lang Varighed.

I Sjælland har den fugtige Sommer vistnok ogsaa viist sig gavnlig for Træværten, men Regnens gavnlige Indflydelse er bleven modvirket af de i denne Landsdel hyppigere skarpe og kolde Vinde, der f. Ex. i Estvadgaard's Plantage, i Hedeegnen Syd for Skive, i ikke ringe Grad have kuet de ved det kolde Foraar og den tørre Forsommer allerede noget svækkede unge Planter. Ældre Planter, som allerede vare godt i Groning og derfor bedre kunde overvinde Foraarets Ugunst, have derimod havt en ret god Tilvært. Heller ikke i Skovene ved Frysensborg kunne Ankulturer paa ubeskyttede Steder siges at have havt noget ret gunstigt Udfald, hvorimod ogsaa her ældre allerede i Vært værende Planter have staaet sig bedre, og Bøgeopværten fra 1865 endog viist en forbausende frodig Vært,

overalt hvor de lokale Forhold have været nogenlunde gunstige. I Landets sydligste Egne mellem Vejle og Varde har Tilvæksten været omtrent som sædvanlig, uden at man hverken i den ældre Skov eller i den unge Opvæxt har kunnet iagttage nogen fra det Almindelige kjendelig afvigende Indflydelse af Vejrliget.

For Kulturarbejder maa Sommeren i disse Egne i det Hele taget kaldes gunstig. Vel var Foraaret, den egentlige Plantetid, ogsaa her raat og koldt, og Jorden paa denne Tid kun lidet bekvem for Plantning og Planteffolearbejder, men senere stillede Forholdene sig saa meget desto gunstigere, og blev der end ikke i den egentlige Foraarstid paa Grund af de omtalte Ulemper plantet saa meget som sædvanligt, hvilket forøvrigt, i Forbigaaende bemærket, maa betragtes som et Held, da det Plantede led meget i den paafølgende tørre Periode, kunde man til Gjengjæld senere, begunstiget af det kjølige regnfulde Veir, vedblive at plante Naaletræ næsten uafbrudt hele Sommeren igjennem. Hvad enten man seer hen til Plantningen eller til Saaningen i det Frie vise Resultaterne sig lige gode, ja Besaaningen har endog, tværtimod hvad man skulde vente, bedre end Beplantningen udholdt Forsommerens Tørhedsperiode. De Besaninger, hvorpaa her nærmest tænkes, udførtes ved Hjælp af den rosenfte Saamaskine, om hvis Virkninger man altsaa her har haft Vejrlighed til at danne sig en Forestilling. „Seg gif ofte“, skriver vor Hjemmelsmand, „med Engstelse og saae til de smaa spæde Frøplanter i Rillerne, om de ogsaa kunde taale den vedholdende Tørke og Kulde. Mange Planter gif jo ogsaa bort især paa Steder, hvor Redskabet ikke var gaaet dybt nok i Jorden; men det var mærkverdigt, hvor godt de dog i det Hele taget holdt sig beskyttede af Rillernes Sidevægge, og, da denne første farlige og vanskelige Periode heldigvis senere afløstes af det for al Plantevæxt saa gavnlige afvejlende Vejrlig, er Besaaningens Resultat blevet saa gunstigt, som det kunde ønskes.“

Foruden paa Randbøl Distrikt, hvor Saaning med den

rosenfte Masfine er iværksat paa 15 til 16 Tdr. Land med en Blanding af Rødgran og østerrigsk Fyr i lige Forhold, hvortil endvidere var sat 2% Bussfyr, hvilket sidste Frø iaar har været meget vanskeligt at skaffe tilveje, er der ogsaa paa Houborg Plantage tilfaaet omtrent 12 Tdr. Land ved Hjælp af samme Redskab med Dværgfyr (*Pinus montana*), østerrigsk og almindelig Fyr samt, saavidt vides, Rødgran.

Sidstnævnte Anlæg fortjener at fremhæves som et Exempel paa en god Begyndelse til Iværksættelse af Hedeskovkultur ved private Kræfter. Det drives af et Aktieselskab, der konstituerede sig i sidst afvigte April Maaned, efter allerede i nogen Tid at have været i Virksomhed. Dette Selskab, hvis første Dannelse allerede omtales i Skovbrugsberetningen for ifjor Sommer*), udfolder i Forhold til de Kræfter, det raader over, en ret betydelig Virksomhed. Foruden at Størstedelen af Indhegningsarbejdet om det henved 700 Tønder Land store Plantageareal allerede er enten tilendebragt eller bortafforderet til Udførelse inden 1. April 1868, er der til Dato forberedt 24 til 25 Tdr. Land ved Hulgravning med omtrent 5300 Huller pr. Tønde Land, tilfaaet med Naaletræfrø de foran omtalte 12 Tdr. Land, kulegravet og indhegnet til Plante-skole omtrent 2 Tdr. Land, som tillige tildels ere mærglede, udpriflet i Plantebede 130,000 Stkr. dels indkjøbte, dels gratis modtagne Naaletræplanter og tilvirket henved 150 Læs Kulturafte. Da man naturligvis maatte foretrække, at opsætte Hullernes Tilplantning et Par Aar for hertil at kunne benytte Planter af egen Opelsning, fremfor at fordyre Kulturen ved Indkjøb af Planter, har det hidtil i det Frie udsatte Planteantal ikkun udgjort 11,000 Stkr., der tildels ere skænkede Selskabet andetsteds fra og navnlig ved Medvirkning af det danske Hedeselskab.

Et saa betydeligt Resultat af saa kort Tids Virksomhed vidner paa en meget fordelagtig Maade om den Energi og Dygtighed, hvormed Aktieselskabets Anliggender ledes, og da det,

*) 1. Bind 1. Hefte Side 93.

som vi allerede i den ovenfor citerede Skovbrugsberetning bemærkede, er af stor Vigtighed, at de første Forsøg i denne Retning lykkes, er dette meget heldigt og glædeligt og et godt Bærsel om en bedre Fremtid for Inlands øde Hedeegne.

Ogsaa i andre Egne af Inland synes der at være kommet nyt Liv i Hedekulturen. Saaledes har man f. Ex. paa Estvadgaards Plantage begyndt at udfolde en ikke ringe Virksomhed, der lover godt for Plantagens fremtidige Udvikling. Med fuld Føje har man opgivet de paa denne Plantage tidligere almindelig brugte borede Plantehuller, og i de sidste 2 Aar udført alle nye Kulturexperimentet ved Plantning i gravede Huller, og denne Kulturmaade har allerede viist sig at være langt at foretrække. Saa vidt muligt bleve Hullerne gravede et halvt Aar før Plantningen, for at Jorden før denne kunde blive tilstrækkelig udluftet, og den løse Sandahl, som findes paa flere Steder i Plantagen, faae Tid til at forvitre fuldstændig.

Planteskolerne har man ved Hegn af Egeris søgt at skaffe nogen Beskyttelse mod de skadelige skarpe og udtærende Vinde, og de gavnlige Følger heraf have allerede viist sig, idet de unge Planter i samme, Rødgran, Hvidgran og østerrigsk Fyr, gennemgaaende have bevaret et smukt og kraftigt Udseende. Nogle Forsøg med Plantning af Ontarie-Poppel og Saaning af Gnyvel for at tilvejebringe Læ ere endnu altfor nye til at nogen bestemt Mening om dem kan udtales; men det er, efter alt hvad der ellers er bekjendt om Træarten paa Heden, ikke meget rimeligt, at den nævnte Poppelart, hvor haardfør og nøjsom den end maatte være, vil kunne faae nogen synderlig Fremgang eller endog blot holde sig mod Vestenvindens idelige Angreb i den magre og ufrugtbare Jordbund; medens det derimod, hvad Gnyvelen angaaer, maaste kunde befrægtes, at den paa de Steder, hvor den overhovedet vil voxe, skal gribe for stærkt om sig og derved dels kvæle de unge Træplanter, dels berøve dem for meget af den allerede i Forvejen kun altfor sparsomt forhaandenværende Plantenæring.

I Skovene paa Derne ere Kulturene næsten overalt, hvorfra

vi have modtaget Beretninger, lykkedes godt, nogle endog ualmindelig godt; og imod Sædvane er Foraarsplantningen iaar flaaet bedre an end Efteraarsplantningen. Dette sidste, som til Exempel meddeles os fra 6te Kronborg Distrikt i Nordsjælland, antages at hidrøre derfra, at det i Foraaret varede temmelig længe, inden Frosten gik af de dybere liggende Jordlag, saa at Vandet ikke kunde synke fra Planterne, som derfor i den stærkt opblødte Jord let kunde roffes løse. At mange af de i Efteraaret plantede Bøge tillige have lidt en Del af Frosten har uden Tvivl sin Grund deri, at de vare tagne fra et beskyttet Sted i Skoven og derfor ikke istand til at taale Vinterens Strengthed i fri Stilling. Paa samme Distrikt er der i Foraaret foretaget temmelig betydelige Naaletræplantninger, der alle, hvor Jordbundsforholdene ikke frembyde særegne Vanskeligheder, ere lykkedes meget godt, og de udplantede unge Graner have i usædvanlig høi Grad bevaret deres gode Farve og udviklet meget gode Skud.

Fra Sydsjælland lyde Beretningerne tildels endnu gunstigere. Paa et Distrikt navnlig, hvor betydelige Kulturer saavel med Lovtræ som med Naaletræ aarlig foretages, ere disse i lang Tid ikke lykkedes saa godt som iaar; thi Afgangen har i det højeste udgjort 2%, hvorved det endda maa tages i Betragtning, at en Del af disse Kulturer ere udførte paa en Jordbund, der paa nogle Steder er saa let, at den grændser nær til at være Flyvesand. Og det er da ogsaa paa disse Steder, at Afgangen har fundet Sted; thi paa den bedre Jord skal man søge længe for at finde en udgaaet Plante. Paa et andet Distrikt, hvor der i afvigte Foraar er plantet over 60,000 Granplanter, ere disse ligeledes flaaede udmærket godt an; derimod er af Bøgeplantningerne paa samme Distrikt meget gaaet ud, hvori for Efteraarsplantningens Bedkommende det ualmindelig varme og tørre Vejr i forrige Oktober Maaned maa antages at have i det mindste nogen Skyld, medens Skylden for Foraarsplantningens Bedkommende nærmest maa søges i den fildige Vinter, idet adskillige af de nyplantede Bøge allerede

havde brudt, da denne indfandt sig og bortsvævede de aabnede Knopper.

Paa Volland synes Kulturterne ogsaa at være slaaede godt an. Særlig skal nævnes Tilplantningen af den under Grevskabet Knuthenborg henhørende lille Ø Lindholm. Denne Hofm, hvor en tidligere forsøgt Granekultur paa Grund af Jordbundens maadelige Bestaafenhed og den meget udsatte Beliggenhed var slaaet fejl, blev i Foraaret tilplantet med toaarige Planter af *Pinus Pumilio* (rimeligvis den samme, som vi i Jylland have kaldet Busksyr, og som der ialmindelighed gaaer under Navnet *Pinus inops* *), i en indbyrdes Afstand af 2 Alen paa den ene Led og $1\frac{1}{2}$ Alen paa den anden; og Forsøget synes at skulle lykkes over al Forventning, idet alle Planterne, paa nogle faa Undtagelser nær, see friske og kraftige ud og have gjort ikke ubetydelige Aarskud.

I Efteraaret 1866 blev der ligeledes paa Knuthenborg forsøgt Nedhakning af Bøgeolden i en ældre, aaben Fyrrebevogning, men dette Forsøg paa at tilvejebringe Bøgeopvæxt mislykkedes aldeles, idet Musene i stort Antal faldt over Kulturen og fortærede hele Udsæden. En Forsøgelse af Rævestanden i denne Egn vilde derfor vistnok være ønskelig som det bedste Middel til en Formindskelse af Musenes Antal, da Mus som bekjendt udgjøre Rævenes væsentligste Næringsmiddel.

Et langt heldigere Udfald fik følgende Kulturforsøg, som anstilledes i afvigte Foraar. 5 Tdr. Rand Agerjord, der er indtaget til Skov besaaedes med Bog blandet med Baarsæd,

*) Da der synes at herske nogen Usikkerhed med Hensyn til den rette botaniske Bestemmelse af denne for Skovbruget paa ufrugtbare og udsatte Steder saa vigtige Træart, anmodes d'hr. Skovdyrkere, der have at gjøre med deslige buskagtige Fyrrearter, om i Sagens Interesse at indsende fuldt udviklede Kogler med tilhørende Gren, samt helst ogsaa blomsterbærende Grenne af samme til Forstkandidat Ch. Lütken (Nørrebrogade Nr. 13, Kbhvn.), der har paataget sig hos en kyndig Botaniker at søge Hjælp til de indsendte Exemplarers rette systematiske Bestemmelse, hvorefter Resultatet strax skal blive Indsenderne meddeelt.

1½ Tønde Bog i hver Tønde Land, og Resultatet har været fortrinligt. Planterne ere kraftige og smukke og deres indbyrdes Afstand er i Gjennemsnit neppe 1 Kvarter, saa at der, hvis Frostene i Vinter ikke vil gjøre for megen Skade, foruden de Planter, der behøves paa Stedet selv, vil blive et betydeligt Antal tilovers til Anvendelse andetsteds. Da denne Kulturmaade fortjener Efterligning, havde det været ønskeligt om Fremgangsmaaden ved Saaningen, Mængden af det isaade Korn og dettes Høstning havde været noget nærmere bestrevet, ligesom ogsaa Kundskab om samtlige Udgifter og Indtægten af det indvundne Korn havde været af Interesse.

En anden Saaningsmaade, der dog nærmest er anvendelig i Planteskoler, er forsøgt paa 6te Kronborg Distrikt. Omtrent 9 Tønder Bogeolden udsaaedes der i Efteraaret 1866 dels paa fritliggende Plads, dels under en aabenstaaende Lærkebevoxning paa følgende Maade: Jorden udstrøedes paa den forud gravede Jord og dækkedes med et omtrent 2 Tommer tykt Lag Mosemuld, hvorefter Bedene belagdes med et tykt Lag Granris, der fornødes saasnart Kaalene begyndte at falde af og først aftoges i Juni Maaned, da man maatte haabe at være sikket mod Nattefrost. Resultatet har været meget tilfredsstillende, og der kan paavises Planter, som med en 7 Tommer lang Rod have en Høide over Jorden af 13 Tommer og ikke mindre end 10 Sideknopper. Det bedste Resultat er opnaaet under Lærkebevoxningen, hvilket dog var at forudsee, da Jorden der er langt bedre end i de fritliggende Planteskoler.

Det i sidste Skovbrugsberetning*) omtalte Forsøg med Rølegravning paa det kastrupske Skovdistrikt er senere fortsat. Denne Rølegravning, hvorved Jorden bearbejdes i en Dybde af 18", foretages dels i det Frie til Plantning og dels i Bøgestoven som Forberedelse til naturlig Besaaing. Sædvanligt udføres den i Strimler paa $\frac{3}{4}$ à 1 Alens Brede, dog ogsaa baade som Huller og i større Brede. Størstedelen af de

*) 1. Bind 4de Hefte Side 306.

betydelige Plantninger paa dette Distrikt ere i Foraaret udførte i kulegravet Jord, der havde ligget gravet Vinteren over, og det maa vistnok for en Del tilskrives denne Fremgangsmaade, at Planterne ere slaaede saa godt an og have gjort saa gode Skud.

Ogsaa paa Randbøl Distrikt har man anstillet et lignende Forsøg, idet man i Løbet af sidste Vinter har kulegravet $\frac{1}{4}$ Tønde Land Hedejord i en Dybde af 16 Tommer. Det øverste Spademaal var fast, men dog temmelig grusfrit, det nederste rødligt Sand; Ahl fandtes ikke paa dette Sted. For at forebygge, at det kulegravede Areal skulde blive ligesaa stor en Sandflugt, blev, efterhaanden som Arbeidet skred frem, Overfløjen af hveranden Grøft lagt tilbage paa det sidst Graveede og fordelt over samme som Ruderne paa et Dambrødt, saa at hele Stykket efterhaanden blev dækket paa denne Maade med Halvdelen af den oprindeligt paa samme værende Lyngstørpe, medens den anden Halvdel derimod blev nedgravet. I Begyndelsen af August blev Stykket tilplantet med en indbyrdes Afstand mellem Planterne af $2\frac{1}{2}$ Fod, dels med 3aarige omprillede Rødgraner, dels med ligealdrende Frøbedplanter af samme Art, som klumpvis udtoges af Vedene og med den Jord, der vilde følge med, anbragtes paa Blivestedet. Plantningsarbejdet gaaer naturligvis let fra Haanden i den løse dybbearbejdede Jord og bliver, uagtet den større Plantemængde, billigere end de fleste andre Plantemethoder, men Gravningsomkostningerne løbe desto mere op, da de der paa Stedet ikke vilde kunne bestrides for mindre end 60 til 65 Rd. pr. Td. Land, og hvor Jorden er grusrig og ahldig neppe under 90 til 100 Rd. Planterne have i den korte Tid, de have staaet der, holdt sig udmærket godt, men det er selvfølgelig altfor tidligt at fælde nogen Dom om denne Plantemethodes Fortrin for billigere Methoder. Dette vil først kunne skee efter at Methoden har været prøvet i længere Tid, men det er i hvert Fald heldigt, at dette interessante og lærerige Forsøg, der synes at være ledet med en sjelden Omfigt og Kyndighed, rimeligvis vil blive fortsat til næste Aar og for-

haabentlig ogsaa i den følgende Tid, for at Besvarelsen af et saa vigtigt og indgribende Spørgsmaal kan blive saa fuldstændig og udtømmende som muligt.

De skadelige Skovinsekter synes i det Hele taget i afdigte Sommer ikke at være optraadt paa nogen truende eller foruroligende Maade, hvilket rimeligvis tildels skyldes den længe vedholdende Kulde i Foraaret og det senere indtrædende regnfulde Vejr. Vel nævnes fra Nordsjælland en Smelde-larve, der har beskadiget en Del Olden ved under Spiringen at bore sig ind i de unge Planter's Livsknuder, ligesom ogsaa de i Skovbrugsberetningen for ifjor Sommer*) omtalte Larver igjen iaar have viist sig, dog kun i ringe Mængde, og den foraarfagede Skade er derfor kun ubetydelig. I Sydsjælland har Bombyx pudibunda og endnu en Meddeleeren ubekjendt Larve-art viist sig, men kun aldeles sporadisk, og heller ikke derfra have vi modtaget nogen Meddelelse om Insektskade af nogen Betydning. Oldenborren har vel ladet sig see flere Steder, men kun i det sydlige Sjælland er den hist og her optraadt i større Mængde og har her i nogle Egne huseret i ualmindelig stærk Grad. Efter at have viist sig enkeltvis i sidste Halvdel af Maj Maaned, kom den med det milde Vejr, der pludselig for en kort Tid afløste Kulden, den 28de Maj drivende i store Starer fra Sydvest fra Hede- og Sandjorderne næsten som en Snebyge paa en Vinterdag, og tilintetgjorde snart alt Løv-værk (undtagen paa Linden og tildels paa Syrenen) i Haverne og Bestkanterne af de indenfor dens Udbredningskreds liggende Skove. Den aad ikke alene Knopper og Blade, men ogsaa de unge Skud, saa at alle Haver og mindre Anlæg saavel som den yngre Opvæxt i Skovene havde et højt bedrøveligt Udseende og bleve satte meget tilbage. Paa Randbøl Distrikt blev en smuk lovende Bøgekultur under gamle Fyrre, som den eneste Løvtræbevoring i en vid Omkreds, især stærkt medtaget; dog har den senere i Juli og August igjen sat nyt Løv, saa

*) 1ste Bind, 1ste Hefte, Side 91.

at der forhaabentlig ingen Fare er for dens Existens, skjøndt den naturligtvis er sat mindst et Aar tilbage i Værten. Blandt Naaletræerne angreb Oldenborren især Hvidgranen, af hvilken den ikke blot fortærede de unge Blade og Skud, men ogsaa de ældre Naale og Barken, hvorfor dette Træ ogsaa har lidt meget iaar. Mærkeligt nok har man i de forudgaaende Aar intet hørt om de Udelæggelser, Larverne til disse Oldenborresværme nødvendigvis maa have foraarsaget et eller andet Sted. I Vejles nærmeste Omegn mærkedes Oldenborren ikke, derimod har Larven af en Geometra-Art der anrettet en Del Udelæggelse paa Bøgeopvæksten og paa Løvtræerne i Planteskolerne. Den fandtes hovedsagelig kun i Vejle Skov og herskede kun i kort Tid, men optraadte i stor Mængde og viste megen Graadighed. En lignende Larve har viist sig paa Holland, hvor den dog især har holdt sig til Egene, der paa sine Steder bleve temmelig slemt tilredte af den, dog er den Skade, den har foraarsaget, i det Hele taget kun ubetydelig*).

Om Skovgræsningens Nytte synes der endnu at være temmelig forskjellige Meninger blandt Skovbrugerne. Enkelte ville aldeles ikke tillade Kreaturerne at komme i Skoven; andre tillade det vel i visse Tilfælde og under Sagttagelsen af nøje forefrevne Forsigtighedsregler, men betragte dog i det Hele taget Skovgræsningen med temmelig mistænkelige Øjne. Og dette er endda ikke saa underligt, naar man betænker, at det ikke er stort mere end et halvt Aarhundrede siden, at mange Skoves Existens endog blev alvorlig truet ved en rigtignok

*) Da flere af de skadelige Insekter, der iaar ere seete i Skovene, ikke synes at have været Sagttagerne bekendte, tillade vi os her at gjen tage den i en Note til Skovbrugsberetningen for ifjor Sommer til d'Hr. Landmand og Skovbrugere rettede Opfordring til, Straf at indsende Exemplarer af saadanne Insekter saavel i Larvetilstand som i fuldt udviklet Tilstand til den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole ved Kjøbenhavn, hvor samme ville blive undersøgte og bestemte, og hvorfra Oplysning om Undersøgelsens Resultater senere enten gennem dette Tidsskrift eller paa anden Maade vil blive bragt til Indsenderens Kundskab.

overdreven og ukontrolleret Græsning. Man ansaa det da, vistnok med fuld Høje, for et stort Fremskridt, at Græsningen blev affkaffet, og uimodsigelig var dens Affkaffelse i den Form, hvori den dengang anvendtes, den første Betingelse for Indførelsen af et regelmæssigt og ordnet Skovbrug. Det kan derfor ikke være andet, end at det maa forekomme mange høist besynderligt, at man nu igjen vil vende tilbage til en Forholdsregel, som engang har viist sig saa fordærvelig. Vistnok indrømmes det, at det kun var Misbrugen, der var skadelig; men det gjøres derhos gjældende, at der fra Brug til Misbrug kun er et kort Skridt, hvor Grændsen mellem begge er saa vag og saa vanstelig at affætte skarpt og bestemt som i nærværende Tilfælde, især naar den personlige Fordel saa let kan komme med i Spillet og søge at gøre sig gjældende til Skovens Skade. Har man først i Tillid til Skovgræsset indrettet sig paa en vis Kvægstand, strider man nødigt til at indskrænke samme, selv om Hensynet til Skovens Larv fordrer det; man søger snarere at bilde sig selv ind, at det nok endnu kan gaa an, at der endnu ingen Fare er, og — saa er man med Gøt lige midt i Misbrugen. Det er derfor, som sagt, ingenlunde at undre paa, at mange Skovbrugere ere bange for at aabne Skoven for Kreaturerne, selv om de indrømme, at Græsningen i visse Tilfælde kan være gavnlig. Fra Nordsjælland skrives saaledes: „Kun Skovfogdernes og Skovløbernes Kvæg har iaar havt Udgang til Skovene, og, da jeg kun seer Skaden af en saadan stadig Græsning i Skoven, vil til næste Aar Græsningen blive aldeles hævet, med mindre Mus skulde indfinde sig i betydeligt Antal i Besaaningshængsterne, i hvilket Tilfælde det mindre Onde bliver at foretrække for det større. Vel er det sandt, at Køerne kun ugjerne fortære Bogeløv, men ligesaavist er det, at de gjerne æde Løvet af Eg, Ahorn, Aft og mange andre Træarter, der hyppig forekomme i den naturlige Opvæxt og ingenlunde bør prisgives. Desuden er den Skade, Kvæget gjør paa Vandgrøfter og Beje, saa stor, at den langtfra staaer i Forhold til den Nytte, som skulde opnaaes

ved Græsningen. Denne bør derfor vistnok aldrig tilstedes undtagen, som alt bemærket, under ganske særegne Forhold i Bøgestovens Forngølseshugster."

Fra en anden Egn udtaler man sig endnu mere bestemt imod Græsningen; men de fleste synes dog at være af den Mening, at en maadeholden Græsning er til Gavn for Skoven. Sædvanlig er det kun Skovbetjentenes Kær, der gives Afgang under den udtrunkelige Betingelse, at de bestandig holdes under streng Vogt og kun komme paa saadanne Steder, hvor der findes rigeligt Græs. Nogle paaftaa, at Ungkvæget, i den Tid Tænderne voxer frem, særlig nyde at tynge Trærnes tynde Kviste, og udelukke derfor dette aldeles fra Skoven.

Fra Grevsfabet Frnsenborg hedder det, at Græsning i Skoven har været udøvet overalt i Bøgebesaaningshugsterne, hvor Græsset truede med at tage Overhaand, men med den Indskrænkning, at Kreaturerne først ere drevne ind henimod Middag og ikke ere forblevne i Hugsten længere end 3 til 5 Timer, ligesom der ej heller er tilstedet dem Afgang umiddelbart efter stærkere Regnsfald; „og kan jeg — skrives der — ikke andet end glæde mig over det særdeles heldige Resultat, denne Fremgangsmaade har givet."

Da Græs og andet Ukrud unægtelig undertiden kan være meget besværligt i Skoven, dels ved at lægge sig hemmende og kvælende over de unge Træplanter, dels ved om Vinteren at give Musene Tilhold, maa det vistnok indrømmes, at Skovgræsning, hvorved dette Onde formindstes, i mange Tilfælde maa kunne være til Gavn. Efter Fleres Mening kommer her til endnu den indirekte Nytte af Kvægets Omdriven i Skoven, at mange Musegange i Jordoverfladen tiltrædes, hvilket ogsaa maa bidrage endel til Musenes Fordrivelse. Saalænge Skovgræsningen derfor kun betragtes og anvendes som et rent Kulturmiddel til Understøttelse og Beskyttelse af den unge Opvæxt, uden at et større Kvæghold baseres paa samme, synes den efter alt, hvad der hidtil er fremkommet og oplyst, at maatte anses for gavnlig. Det kommer blot an paa altid at have et pas-

fende Antal Køer disponible til at drive ind i Skoven, naar denne trænger til det, uden dog at savne Skovgræsset til disse, naar Græsningen, enten paa Grund af Vejrforholdene eller fordi Græsset ikke forefindes i tilstrækkelig Mængde, vilde være skadelig.

De hermed forbundne Banskeligheder saavel som Frngten for at Græsningen skal tage Overhaand og blive benyttet mere i Landbrugets end i Skovbrugets Interesse, ere vistnok Hovedgrundene til at Skovgræsningen, om hvis Gavnlighed de Fleste dog synes at være enige, i det Hele taget endnu kun anvendes i temmelig begrænset Udstrækning, ja endog paa nogle Steder bestemt forkastes.

Da der, som bekendt, om Sommeren kun hugges lidet i Skoven, men en Del af det i Vinterhalvaaret skovede Træ undertiden først bliver folgt hen paa Sommeren, gjælde de i efterfølgende tre Tabeller A, B og C anførte Priser i Reglen saadant Træ. Mange Sortimentter ere kun folgte i ringe Mængde, og mange slet ikke, saa at disse Oversigter, som Efteraars-Prisoversigterne overhovedet, nødvendigvis maa være mindre fuldstændige og mindre paalidelige end de tilsvarende Oversigter om Foraaret. Vi skulde derfor maasse rent have udeladt dem her, dersom vi ikke netop havde ønsket at henlede vore Læsere og da navnlig Skovejernes og Skovbrugernes Opmærksomhed paa denne Sag. Det vilde nemlig især i denne Tid, da der strides saameget om Skovenes Betydning, være af ikke ringe Bigtighed at faae klart Begreberne om Skovbrugets økonomiske Vilkaar her i Landet; og hertil tro vi, at aarlige eller halvaarlige Oversigter som de her meddelte ville kunne bidrage meget, selvsølgelig dog kun naar de bygges paa et rigere og fuldstændigere Materiale, end det, der for Øieblikket har staaet til vor Raadighed. Et saadant Materiale lader sig dog kun tilviebringe ved Manges Samvirken, og det er netop i Betragtning heraf at vi have bragt Sagen frem for Offentligheden. Troer man nu, at der kan udrettes noget ad denne Vej, anmode vi derfor enhver Skovbruger, der interesserer sig

for Sagen, om at tilstille os Prisoversigter fra sin Egn for indeværende Vinter. Disse Oversigter skulde da samlede og ordnede i en Generaloversigt for hele Landet blive meddelte i nærværende Tidsskrifts Skovbrugsberetning til Foraaret og derefter regelmæssigt hvert Foraar, saalænge vi vedblive at modtage de fornødne Oplysninger. Disse behøve ikke at være affattede i samme Form som Tabellerne, skjøndt dette jo unægtelig vilde være det bekvæmste, men kunne ogsaa være affattede i en hvilken som helst anden Form, naar det kun iagttages, at det virkelige Kubikindhold af Vedmassen i hvert af de brugte Maal tillige angives i Kubikfod. Dette sidste er nødvendigt for med Sikkerhed at kunne benytte og sammenarbejde Prisangivelser fra forskellige Egne af Landet; man kan nemlig ellers ikke være sikker paa, at de opførte Priser gjælde ligestore Kvantiteter. Skulde Kubikfod-Bestemmelsen et og andet Sted volde Vanskelighed, ville vi ogsaa, om end paa en mindre fuldkommen Maade, kunne hjælpe os, naar i det Sted de brugelige Bunkers Længde, Brede og Højde og de enkeltvis folgte Sortimenters Længde og Tykkelse paa Midten opgives, da deres omtrentlige Kubikindhold deraf vil kunne beregnes; men dette vil selvfølgelig kunne bestemmes med større Nøjagtighed af Vedkommende selv, og jo nøjagtigere og rigtigere Kubikbestemmelsen er, desto værdifuldere vil Oversigten naturligvis blive.

I nedenstaaende Tabeller er Prisen pr. Kubikfod beregnet efter det os velvillig meddelte Kubikindhold af de brugelige Salgsformer, Favne, Bunker, Tylote, enkelte Stykker osv., og hvor intet Kubikindhold er opgivet, have vi for at bevare det Ensartede i Fremstillingen selv anslaaet samme i Overensstemmelse med den Størrelse, dette sædvanlig har. Ganske vist kan betydelige Fejl derved indsnige sig, og de saaledes fundne Tal ere selvfølgelig mindre paalidelige end de øvrige, fra hvilke de derfor ogsaa ere gjort kjendelige ved forskjellig Træk.

B. Duerfigt over Middelpriiserne paa Egeved.

		Gule Erreer		opfloret																			
				høffabiget				Iibbyg.				Bart.											
		paa Støben		færløbe		Svante		Støve=brænde		Røds		Etagtræ		Ristræ		Smaat Iibbyg		Eam=hart		Epeil=hart			
		pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns	pr.	’gns		
		Gavn.	’gns	Gavn.	’gns	Gavn.	’gns	Gavn.	’gns	Quinte.	’gns	Quinte.	’gns	Quinte.	’gns	Quinte.	’gns	Quinte.	’gns	Quinte.	’gns		
Nørdlige Sjælland.																							
6te Kronborgske Støbiffritt .																							
’M’	β	β	’M’	β	β	’M’	β	β	β	’M’	β	β	β	’M’	β	β	β	’M’	β	β	β	’M’	β
”	”	”	9	”	15,4	20	”	”	”	”	3	”	9,6	1	”	4,8	2	”	9,6	1	48	1	80
Østlige Sjælland.																							
Køstrop Støbiffritt																							
9	64	16,6	”	”	”	”	1	38	6,7	3	80	12,8	2	44	11,8	”	”	1	69	1	84	”	”
”	”	”	11	80	20,8	”	”	2	80	13,6	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”
Søland.																							
Stovene under Grevfabet																							
”	”	”	”	”	”	”	4	32	7,8	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”
Snuftenborg																							
”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”
Sjælland.																							
Grevfabet Struftenborgs Støve																							
”	”	”	”	”	”	”	5	”	8,6	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”

Svergift over Middehviserne paa Maaleetre.

	Sæle fæl- bede Stræer.			Tæmmet												Mødet Gavntræ.		Svøb		Svøb brænde *		
	16" over 8-12" 4-6" under 4"	afsagt i den rette Rængde, men forøvrigt utilbarnet.			Ræger			tilbarnet.			Ræger			Svøb Fager		Svøb		Svøb				
pr. Antiflo.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.	pr.			
Stordlige Sjælland.	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β		
de Kronborgske Stov- diftitt	20	16	12	12	12	3	28 _s	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	48	2 ₄	"	
Syddlige Sjælland.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Isøene under Ka- strup, Øylenholm og Scharlottendal .	"	"	"	"	48	16	1 48	24 ₀	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2 82	5 _s
Østlige Sjælland.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
Østlige Sjælland, Østfællet Strjens- borgs Stov	"	"	"	"	1 48	12 ₀	36	9	80	16	1 64	20 ₀	48	17 ₉	1 48	21 ₁	1 16	33 ₆	"	"	"	"
Østlige Sjælland.	"	"	"	"	1 80	14 ₇	48	12	19 ₂	2	24 ₀	64	23 ₉	1 48	21 ₁	1 16	33 ₆	"	"	"	"	
Kanbøl Diftitt	"	"	"	"	1 43	19 ₉	61	20 _s	1 84	30 ₀	"	"	"	"	1	40 ₀	56	2 _s	"	"	"	"

D. Overfigt over Middelsøjden af Arbejdslønnen for Kulturarbejder.

	Englønnen for			Sulgrævning						Grævning						Plantning			Omprinting	
	en Mand.	en Kvinde.	en Dreng.	2 Gætte med Rudsft og Medsfaber.		maa almindelig fæft Soreb	maa blød Profeshund	12" 18" 24"	12" 18" 24"	12" 18" 24"	1 Spadermaal dybt i Plante=folen	1 Gætte 1 Gætte brede	2 Gætte maad høbt Kallegravnng hvor Soreb er	maa	midelfstore	store	maa	store		
				byde med tilførende Stibbe pr. 100 Suller.						Løst fæft løst fæft pr. løbende Gaan.						Plantar pr. 100 Sft.			Plantar pr. 100 Sft.	
Nordlige Sjælland.	β	β	β	Med	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	
6te Kronborgs Stoddsfritt.	48	32	24	2	"	28	"	"	16	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Sydlige Sjælland.																				
Stovene under Røstfrud, Øst=berholm og Scharlottendal.	48a	28a	"	1	64	"	40	"	"	32	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Sjælland.																				
Stovene under Ørevfaber Rins=tienborg.	48	32	"	2	"	16	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Sjælland.																				
Stellenfte Sølland.	60	44	32	2	"	"	"	"	12	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Stovgaard Plantage.	40a	24a	16a	2	48	16a	32a	40a	12a	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Stovene under Ørevfaber Fry=senborg.	64	36	24	2	48	28	48	72	16	40	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Sydlige Sjælland.																				
Stadhel Sifritt.	72	40	36	2	48	24a	30	"	"	12	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Søndborg Plantage.	"	"	"	3	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	

R. Duerfugt over Middelshøjden af Arbejdslønnen for Støvning af Maalstret.

Egen og Støbsfrist.	for Støvning alene af Træet, hvis Tværmåal i Skjufthøje er				for Sommer fædet og						for andet Saum- træ fædet og opfloret.		for Støvning og Opfløvning af			
					fuldt tilbanded til						Bunde- og Bunde-		Rogas			
					Bjælke- og Sparer- fæder.			Bjælke- og Sparer- fæder.			Bunde- fæder		Bunde- fæder			
	over 16"		12-16"		8-12"		4-8"		Bjælke- fæder		Sparer- fæder		Bjælke- fæder		Sparer- fæder	
pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		pr. Træ.		
Nordlige Sjælland.	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	
6te Kronborgske Distrikt	12	8	6	3	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β	
Syddige Sjælland.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Kastrop Støbsdistrikt	"	"	"	"	"	"	2	0,00	12	2,0	"	"	"	"	"	
Midlemste Sjælland.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Ørslevsdistrikt	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
Østlige Sjælland.	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
høge Skov	"	"	"	"	3	0,00	1,5	0,00	12	1,2	8	1,0	18	2,0	12	4,5
Syddige Sjælland.	"	"	"	"	3	0,00	1,5	0,00	12	1,2	8	1,0	18	2,0	12	4,5
Maribel Distrikt	"	"	"	"	5	0,41	3	0,75	30	3,7	"	"	"	"	"	"
	"	"	"	"	12	1,7	8	2,00	15	2,5	"	"	"	"	"	"
	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"

Hvad der foran er sagt om det fra et almindelig nationaløkonomisk Standpunkt Ønskelige i fuldstændige Prisoversigter gjælder ligeledes om Oversigten over Omkostningerne saavel ved Kultur- som ved Skovningsarbejderne. Paa saadanne Oversigter meddele vi omstaaende en Prøve, idet vi ogsaa henlede Skovbrugernes Opmærksomhed paa denne Sag og stole paa deres velvillige Bistand til sammes Fremme. Da der plantes baade i Sommer- og i Vinter-Halvaaret, vilde Oversigter over Arbejdslønnen for Kulturarbejder passende kunne optages baade i Foraars- og Efteraars-Beretningen, hvorimod Oversigterne over Skovningsudgifterne finde deres naturligste Plads alene i Foraars-Beretningen.

De øvrige statistiske Meddelelser, vi have modtaget, ere for sporadiske og uensartede til at kunne ordnes i tabellarisk Form. De angaa hovedsagelig de saakaldte Skovforbedringsarbejder, navnlig Hegn- og Bandednings-Arbejder samt Arbejderne ved Anlæg og Vedligeholdelse af Skovvejene.

Angaaende Bejarbejdet hedder det fra Nordsjælland, at Matadamiseringen selv af mindre Veje der er temmelig almindelig. Paa 6te kronborgske Distrikt anvendes denne Bejarbejdsmaade udelukkende, og Bekostningen derved er for at flaa en Kubikfavn Sten 6 Rd. og for sammes Transport og Paalægning 3 Rd.

I de frysensborgske Skove, hvorfra de fuldstændigste Oplysninger om Omkostningerne ved denne Art Arbejder foreligge, koster Anlægget af almindelige Skovveje, hvor ingen egentlig Afgravning eller Opfyldning finder Sted, i Reglen fra 16—32 β pr. løbende Favn, og sammes Gruslægning fra 16 til 24 β . Større Bejarbejdsanlæg ere selvfølgelig betydelig kostbarere; ved samme betales i Almindelighed vist pr. Kubikfavn at udgrave paa Stedet og vist for den udgravede Jord's Flytning i en vis Afstand, ligeledes beregnet pr. Kubikfavn. Den samme Bejarbejdsmaade anvendes ved Gruslægningen, der her kan gaa op til 3 Rd. pr. Favn. Planeringer ansættes til 1 til 2 β og Vejgrofternes Oprensning til 1½ til 3 β pr. løbende Favn.

Fra Lolland angives de to sidstnævnte Arbejder noget billigere, nemlig til respektive $\frac{1}{2}$ og 1 β ; men heraf kan dog ingen Slutning drages til en billigere Arbejdsløn, da Arbejder af denne Art kunne være af meget forskjellig Betskaffenhed.

For Grøstegraving betales paa Frysensborg 40 til 72 β pr. Kubikfavn udgravet Jord, alt efter Jordens Betskaffenhed og Grøstens Dybde, paa Lolland 29 til 41 β ; og for Oprensning af gamle Grøfter paa førstnævnte Sted 1 til 3 β , paa sidstnævnte, hvor Grøfterne regelmæssig renses hvert Aar, $\frac{1}{3}$ β pr. løbende Favu. Fra andre Egne angives Priserne for Gravning af nye Grøfter ogsaa pr. løbende Favu, saaledes fra Nordsjælland til 3 til 4 β og fra Sydsjælland til 4 β . Denne sidste Beregningsmaade er vistnok den almindeligste; men da vi tro, at Mængden af den udgravede Jord er det paalideligste Maal for Mængden af det udførte Arbejde, have vi indrettet de til Udfyldning udsendte Skemata i Overensstemmelse dermed, uden dog derfor at miskende de Ulemper og Ufuldkommenheder, der ogsaa klæbe ved denne Burderingsmaade, og uden at overse det Betænkkelige i en saadan Afvigelse fra det almindelig Brugte.

Af Hegnsarbejder skal kun nævnes Opkastning af Jordvolde, der i Nylland betaltes med 48 til 68 β , paa Lolland med 41 β pr. Kubikfavn opkastet Jord, og af andre særegne Arbejder kun Bløjning af Brandlinier, der som bekjendt i Hedeegnene anlægges rundt om Plantagerne og bestandig maa holdes fri for Lynng, for at afholde muligen opstaaede Hedebrande fra disse. Bløjningen af saadanne Linier har paa Estvadgaards Plantage kostet 5 Rd. 32 β pr. Td. Land, hvor Lynngen var høj og stærk, og 4 Rd. pr. Td. Ld., hvor den var lav og svag.

Den i forrige Skovbrugsberetning udtalte Formodning, at Haret kun vilde bringe liden Bøgeolden har fuldstændig bekræftet sig, og fra flere Egne klager man over ikke engang at have tilstrækkeligt til Plantestolernes Forsyning.